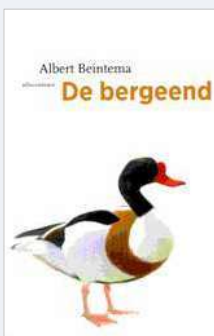

Wijnhoven, H., 2019.
De Turkse tortel.
Uitgeverij Atlas Contact.
Amsterdam/Antwerpen.
ISBN 9789045040363,
integraalband, 208
bladzijden, prijs € 22,99,
e-book € 14,99.

Beintema, A., 2019.
De bergeend.
Atlas Contact, Amsterdam/
Antwerpen.
ISBN 9789045039428,
paperback, 200 bladzijden,
prijs € 24,99,
e-book € 14,99.

De Turkse tortel

Hay Wijnhoven

besproken door Dick A. Jonkers

Het verhaal over de Turkse Tortel begint eind jaren zestig van de vorige eeuw. De schrijver is dan met de fiets op de terugweg van het halen van een zak kippenvoer bij een meelfabriek in de omgeving van Venlo. Op de laad- en losplaats met gemorste graankorrels signaleert hij een groep duifjes die daar rondscharrelt en die hij niet kent. Hij neemt de lezer mee naar die tocht en deelt zijn belevingswereld van toen en gaat op zoek naar gegevens. In de Prisma Vogelgids uit 1968 (5e druk 1968) wordt zijn aanwezigheid zelfs gemeld. Midden-Limburg bleek het begin van de kolonisatie in ons land. Hierna wordt ingegaan op de eerste waarnemingen vanaf 1947, mogelijke en zekere broedgevallen en de hierna optredende periode van populatiegroei en inburgering. In 2015 wordt een bezoek gebracht aan Istanbul. De naam van de vogel is Turkse Tortel, hoewel hij Turkije vermoedelijk niet op eigen kracht heeft bereikt. De oorsprong ligt in India, maar zij werden

elders ook gehouden als kooivogels. Ze broeden daar in de buitenwijken. De binnenstad is vooral bezet door Palmertels, ook nazaten van kooivogels. De interesse omtrent het voorkomen van de Turkse Tortel neemt in de beginjaren zeventig van de vorige eeuw af. De auteur heeft zich ten doel gesteld de historie van de soort voor het nageslacht vast te leggen. Op de aan elkaar verwante duiven en tortels en zustersoorten wordt nader ingegaan. Een hoofdstuk heeft als titel 'Balkantortel'. Het heeft betrekking op gegevens over de populatie op de Balkan en niet op een aparte soort. De monografie bevat nog tal van andere aspecten over het boeiende leven van deze immigrant. Een uitgebreide literatuurlijst biedt de mogelijkheid om bronnen te raadplegen. De auteur is van professionele kunstenaar en maakt wetenschappelijke tekeningen. Het gehele werk is dan ook verlicht met enkele tientallen in zwart-wit afgedrukte schetsen.

De bergeend

Albert Beintema

besproken door Dick A. Jonkers

In twaalf hoofdstukken worden onderwerpen behandeld, waaraan de auteur aandacht heeft besteed tijdens zijn Bergeendenonderzoek. Een greep uit de inhoud. Deze opvallende eend, die hier en daar de volksnaam 'bonte eend' heeft gekregen, zal men niet snel over het hoofd zien. In tegenstelling tot andere eenden is er vrijwel geen verschil tussen de seksen. Wat weten we eigenlijk van deze soort? Op bepaalde punten wijkt hij af van andere eenden en hij bezit kenmerken, die in de richting van ganzen wijzen. Een ervan is het formaat, dat meer op dat van een gans lijkt. Reden voor onze oosterburen om

hem als 'Brandgans' te bestempelen. De soorten van het geslacht *Tadorna* waartoe hij behoort en de verspreiding daarvan over onze aarde wordt beschreven. In Noordwest-Europa zijn het de zones met kust, die het merendeel van de broedparen herbergen. Daar nestelen zij in holtes van allerlei aard. Die moeten zich dan in ons waterrijke land wel ruim boven het grondwater bevinden om problemen in de broedtijd te voorkomen. Interessant om te lezen is onder andere de poging die is gedaan om na te gaan, of door middel van biologisch archeologisch onderzoek was vast te stellen, of vóór de middeleeuwen al Bergeenden in de

Lage Landen aanwezig waren. Eenden zijn immers vanouds jachtbuit geweest van onze voorouders. Konijnen ook, maar die zijn in de middeleeuwen geïmporteerd. Konijnenholen zijn in Nederland de favoriete nestelplek voor de Bergeenden. Wanneer hun botten niet tussen de vondsten van jachtbuit werden aangetroffen, zou dit een aanwijzing kunnen zijn voor het ontbreken vóór de komst van het konijn. In een hoofdstuk over namen wordt ingegaan op hoe hij aan zijn naam is gekomen. Zo ook, dat hij een weide-, water-, of wadvogel kan zijn. Een tipje van de sluier over het Bergeendenvoedsel wordt opgelicht in het onderhavige boek, want wat hij nuttigt

in deze landschapstypen is verrassend. De jaarcyclus van de Bergeend op Schiermonnikoog, waar het onderzoek plaatsvond, wordt beschreven, evenals de omvorming van wintergroep naar broedgemeenschap. Het gedrag en de handelingen die daarbij plaatsvinden komen aan de orde. Het fenomeen rui-trek wordt uitlicht evenals het konijnenbeheer.

Moss, S., 2019.
Het winterkoninkje, een
biografie.
Ambo/Anthos, Amsterdam.
ISBN 9789026349799,
hardcover, 216 bladzijden,
prijs € 20,99,
e-book € 12,99.

Het winterkoninkje

Stephen Moss

besproken door Dick A. Jonkers

Het is een uitstekend idee geweest om een Nederlandse vertaling uit te brengen, gebaseerd op het oorspronkelijke Engelse manuscript van 'The Wren'. Er volgt een levensbeschrijving van dit kleine vogeltje, dat het hele jaar door in Nederland aanwezig is. Het overgrote deel van de mensen kent zijn naam, maar daar is dan ook wel alles mee gezegd. Hoewel zijn gedrag geheimzinnig is, heeft hij zich desondanks een plek veroverd binnen de menselijke cultuur, in de literatuur, het volksgebruik en verhalen. In werk van vernaamde Engels schrijvers wordt de Winterkoning ten tonele gevoerd. Ook blijkt uit tal van feiten dat het vogeltje een behoorlijke plek heeft veroverd binnen de samenleving. De dreumes speelt een rol in een sage. In de volksmond heeft hij in het Vlaamse en Nederlandse taalgebied minstens zestig streeknamen gekregen. Opmerkelijk is, dat hier spreekwoorden en gezegden over hem ontbreken. Op de Britse Eilanden is het met ongeveer acht miljoen broedparen de talrijkste broedvogel. In ons waterrijke land gaat de Wilde Eend aan kop met minimaal 650.000 tot 1.1 miljoen paren. De auteur verwondert zich, dat men geen idee heeft dat het kleine vogeltje zich zo dicht

in ieders nabijheid bevindt. Het is met zijn opvallend gedrongen uiterlijk, en schuin omhoogstekend staartje niet te verwisselen met andere kleine vogels. Het kruip-door-sluip-doorgedrag is kenmerkend, net als het ratelende geluid. 's Winters en in de lente zoeken zij voedsel op de bodem onder dichte begroeiing. Dit gedrag zorgt ervoor dat ze daar in die periodes opvallen. De schrijver memoreert in zijn inleiding, dat hij intussen bijna vijftig jaar tussen de Winterkoningen leeft, maar hen nooit de aandacht heeft gegeven die ze verdienen. Hierna maakt hij per maand een ontdekkingstocht door hun leven. Elke periode begint met een fraaie kleurenschets. Ook op andere plekken staan nog afbeeldingen, al dan niet in kleur. In maart bijvoorbeeld is een kleurenpagina opgenomen met afbeeldingen van een aantal zangvogeleieren. Op die pagina is rechtsonder in de hoek een weergave te vinden van het petieterige eitje van de kleine dreumes. Het geheel is een veelzijdige verzameling van wetenswaardigheden, waarin verder nog citaten, gedichten en dergelijke zijn verwerkt.